

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ק"ל

משנה. האומר איש פלוני יירשני במקום שיש לו בת, או בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום כיון שהתנה על מה שכתוב בתורה.

ור' יוחנן בן ברוקה אומר שאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין, ועל מי שאין ראוי לו ליורשו אין דבריו קיימין.

גמרא. מדייקת הגמרא ממה שאמרה המשנה האומר איש פלוני יירשני במקום שיש לו בת או בתי תירשני במקום שיש בן, שדווקא באופן כזה אין מועיל מה שהוא אומר שפלוני או הבת ירשו אותו, אבל אם אמר על בת אחת מתוך בנותיו כשאין לו בנים, או על בן מבניו שירש את נכסיו דבריו קיימין.

אך שואלת הגמרא שהרי זה מה שהובא בשם רבי יוחנן בן ברוקה בסוף דברי המשנה שאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין, ואם כך במה נחלקו רבי יוחנן בן ברוקה ותנא קמא.

ואי אפשר לתרץ ולומר שרבי יוחנן בן ברוקה אמר את דבריו אפילו על אחר במקום בת, או בת במקום בן שאדם יכול להוריש להם את נכסיו, שהרי שנינו בבבביתא שאמר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שלא נחלקו אבא וחכמים על אחר במקום בת או על בת במקום בן ולדעת כולם המוריש לאלו לא אמר כלום, ונחלקו רק על בן בין הבנים ובת בין הבנות שלדעת אבא יירש ולדעת חכמים לא יירש.

ועונה הגמרא שיתכן שבאמת זו דעתו של ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה בדעת אביו, אך תנא קמא חולק עליו ולדעתו ר' יוחנן אמר את דבריו אפילו לגבי בת בין הבנים וכדומה.

ואפשרות נוספת אומרת הגמרא שאין מחלוקת במשנה, וכל המשנה היא כדעת ר' יוחנן בן ברוקה, וצריך לשנות במשנה כך, האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת, או בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום.

וממילא משמע שבת בין הבנות או בן בין הבנים אם אמר יירש כל נכסיו דבריו קיימין, שכך היא דעתו של ר' יוחנן שאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין.

ואמר רב יהודה בשם שמואל שהלכה כרבי יוחנן בן ברוקה, וכן אמר רבא שהלכה כר' יוחנן בן ברוקה.

וביאר רבא את טעמו של רבי יוחנן בן ברוקה שאדם יכול להנחיל את כל נכסיו לאחד מבניו, שנאמר בפסוק "והיה ביום הנחילו את בניו", ומשמע שהתורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה.

ושאל אביו את רבא שהרי אפשר ללמוד זאת מהפסוק "לא יכול לבכר" שנאמר לגבי בכור, שהאב לא יכול לתת את חלקו של הבכור לאחר, ומשמע שדווקא את חלק הבכורה אינו יכול לבכר את שאר החלקים של האחים הפשוטים יכול לחלק לאחד מהאחים.

עמוד ב'

ועונה הגמרא שהפסוק "לא יוכל לבכר" לומדים כפי שאמר אבא חנן משום רבי אליעזר, שאמר שלומדים מכאן שאין האב יכול לחלק את חלק הבכורה של הבכור לאחים האחרים, ולא אומרים שאם את חלקו של הפשוט הוא כן יכול לחלק שהרי נאמר "והיה ביום הנחילו את בניו" ואפילו שהוא יותר חמור מחלק בכורה כי הוא נוטל בראוי כבמוחזק, קל וחומר שהוא יכול לחלק את חלקו של הבכור שאינו נוטל בראוי כבמוחזק, ולזה בא הפסוק ואומר "לא יוכל לבכר".

ואמנם מהפסוק "לא יכול לבכר" לבדו אי אפשר ללמוד שדווקא את חלק הבכורה אינו יכול לבכר את את שאר החלקים יכול, כי לולי הפסוק, והיה ביום הנחילו את בניו" היינו יכולים לומר שאם בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק אמרה התורה שהאב "לא יוכל לבכר" ולתת את חלקו לאח אחר, קל וחומר שאת חלק הפשוט אי אפשר לתת לאח אחר, לכן אמרה התורה את הפסוק "והיה ביום הנחילו את בניו" שאת חלק הפשוט כן יכול האב להנחיל לאחים האחרים.

ואמר ר' זריקא בשם ר' אמי שאמר בשם ר' חנינא שאמר בשם רבי שהלכה כר' יוחנן בן ברוקה.

ור' אבא אמר לו שלא כך אמר רבי אלא הוא הורה הלכה כר' יוחנן בן ברוקה, ומבארת הגמרא שנחלקו האם עדיף מעשה הוראה שנעשה יותר מאשר אמירה שכך ההלכה או שעדיפה אמירה יותר מהוראה בפועל.

ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת שאין למדין הלכה לא מפי למוד, ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה.

ואם שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה.

ואמנם מבארת הגמרא שוודאי אפשר לדמות שהרי כל התורה כולה נלמדת בדימויים, אלא ביאר רב אשי שלגבי הלכות טרפות לא מדמים, וכוונת הברייתא שלא ידמה בטריפות, וכפי ששינונו בברייתא שאין אומרים בטרפות זו דומה לזו, ואל תתמה שהרי יתכן שאם חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה.

ומביאה הגמרא ששאל ר' אסי את ר' יוחנן מתי יעשו מעשה על פי הלכה שאמר ר' יוחנן, והשיב לו ר' יוחנן שרק אם הוא אומר דין הלכה למעשה רק אז יוכלו לפסוק כך.

ורבא אמר לרב פפא ולרב הונא ב"ר יהושע שכאשר אתם רואים הלכה שפסקתי ויש לכם פרכה עליה, אל תקרעו את הפסק עד שתבואו לשאול אותי, ואם תהיה לי תשובה אשיב לכם, ואם לא אחזור בי מהפסק.

אבל אם תראו פסק הלכה שפסקתי לאחר שאמות ותהיה לכם פרכה עליו, אל תקרעו את הפסק כי שמא יש לי תשובה על הפרכה שלכם, אך גם אל תפסקו על פיו כי אין לדיין אלא מה שעניו ראות, ואתם רואים פרכה לפסק זה.

